ԺԳ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 37 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1899 | 25 ՁԼՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ, 1317 | 18 ԹԸՇՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ, 1315 | 30 ՀՈԿՏ. 1899 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար՝ Տարեկան 70 դրշ. Վեցամսեայ 35 „
Գաւառներու համար՝ Տարեկան 90 „ Վեցամսեայ 45 „ Եռամսեայ 23 „
Արտասահման՝ Տարեկան 23 Ֆր. Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ոեւէ զրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրէնութեան:

ԶԱՐԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

«زاغك» ارمنیجه یومی وسیاسی غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سی
غلطه‌ده حمدی پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա,
Համդի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK"
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱՂԱԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ — ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ Ղ. ԲՈՂԱՏ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ

Մշոյ Ընդհ. Վանահայր ու Առաջն. Տեղապահ Տ. Բաբգէն Ծ. Վ. Մշեցի խեղճ ու մանկամարդ կիներու դառն վիճակն ամբոխելու համար՝ ստորեւ կոչում կ'ընէ Մշեցի պանդուխտներուն եւ աղդու յորդորներ կը կարդայ օտար կեղրոններ պանդխտած անսիրտ, չվայացած ու յղփացած այրերուն։ Իրաւամբ Ն. Գերապատուութիւնը Հայ մամուլին կոչում կ'ընէ իրեն աջակից դառնալ՝ յորդորներ կարդալու պանդուխտ Մշեցոց որ իրենց ամուսնական հաւատարմութիւն ուխտած սրտով դաշինքին մէջ յարատեւեն, վերադառնան իրենց ընտանիքին ծոցը, եւ իրենց ճակատին քրտինքը իրենց ծննդավայրի հողին վրայ թափելով, հո՛ն շահին իրենց եւ իրենց ընտանիքին հացը, որովհետեւ իրենց լուծին տակ մնած լծակցին արցունքները, եւ այպէս աղատեն զանոնք այդ դժնդակ եւ անասելի կացութենէն։

Տ. Բաբգէն Ծ. Վ. նաեւ կոչում կ'ընէ Մշեցի գտնուած տեղերու Առաջնորդարաններուն, քահանաներուն ու Թաղ. Խորհուրդներուն որ նկատի առնելով Մշոյ Առաջնորդարանի յայտարարութեան կարեւորութիւնը՝ յորդորեն Մշեցի պանդուխտներն իրենց ամէնէն աղդու խրատներով՝ խնդրին ծանրութիւնը հասկցնելու համար։

Թէեւ այս յայտարարութիւնը մեր Շաբաթի թուով պիտի հրատարակէինք, բայց մնծայարդ Մամուրեանի Յորելեանին առթիւ, պարտաւորուցուք այսօրուան թուին յետաձգել։

ԿՈՉՈՒՄ ՄԵՆՔԻ ՊԱՆԴՈՒԽՏՆԵՐՈՒՆ

«Մշոյ դաշտին բոլոր դեղերէն ա՛յն կիներն որոնք իրենց այրերուն պանդխտելովը այրիացեր են տարիներէ ի վեր, թէ՛ անձամբ եւ թէ՛ խնդրագրով Առաջնորդարան կը դիմեն։

Ասոնք կը գանգատին իրաւամբ թէ իրենց այրերը՝ 7, 10, 13, 15 հւայլն տարիներէ ի վեր պանդխտելով հեռաւոր տեղեր՝ մոռցած են զիրենք։ Նամակ չեն գրեր, դրամ չեն զրկեր, Ս. Պատկի ժամանակ իրենց ըրած ուխտը չեն յիշեր, մանկամարդ կիները թողած անպաշտպան՝ իրենց դէպքը կը նային։

Առաջնորդարան եկած այս տեսակ խնդիրներ ուշի ուշով քննեցինք, որպէս զի չափազանցութիւններն որոշենք բուն իրողութիւններէն։ Եւ դժբախտաբար տեսանք որ դեղերու քահանաները, ուխտերը, պատուաւոր մարդիկը կը հաստատեն այս պիսի դժբախտ եւ տեսակ մը այրեցած կիներու դառն վիճակը։

Մենք ակամայս եւ ակամայաբար դժբախտ մանկամարդ կիներու աղերսանքին, զոր առուընտ մենչեւ իրիկուն կը բերեն կը թափեն Առաջնորդարան՝ իրենց փնքրիկ ճծերով միասին, մենք տեսնելով անոնց փորձանաւոր կեանքը, անոնց մերկութիւնն ու անօթութիւնը, անոնց կարօտութիւնն ու անպաշտպան վիճակը, պաշտօնապէս կոչում կ'ընենք Մուշէն, Դաշտէն պանդխտած բոլոր այրերուն, եւ իրենց կը յիշեցնենք մեր Ս. Կրօնի եւ տոմային աւանդութիւններու պահանջները։

Պանդուխտ Մշեցիներ, յիշեցէք որ անմեղ աղջիկներու դէպքը ֆոդ է սիրով, ուխտով, եւ հիմա երեսի վրայ կը թողուք զանոնք։ Յիշեցէք որ զաւակներ ունիք, որոնք ձեզ մոռցած են, որովհետեւ ձեր հայրական խնամքն ու գուրգուրանքը չեն վայելած եւ չա[illegible] ձեր երեսը չեն տեսած։ Յիշեցէ՛ք [illegible] ձեր կիներն ամէն տեսակ [illegible] կը պանդրեն, որպէս զի ձեզի [illegible] թիւններն պահեն։ Յիշեցէ՛ք որ ամէն ժամանակ ձեր ցանկալի գալտեան կ'սպասեն անոնք։

Ուխտը, հաւատարմութիւնը, կեանքի պայմանները չափ մ'ունին, ա՛յս ալ յիշեցէք։ Ծեր կիներ ճարահատ կը դիմեն մեզի, հերիք է, կ'ըսեն, որ այսչափ սպասեցինք։ Կա՛մ մեր ամուսինները կա՛մ մեզի ուրիշ ամուսիններ, այս է իրենց դառն աղերսանքը։ Կ'ուզէ՞ք որ ձեր կիներ այս վիճակներու մէջ տառապին։ Կ'ուզէ՞ք որ ձեր կիներ ձեզի անէծք կարդան, փոխանակ ձեզ օրհնելու։ Կուզէ՞ք որ, վերջապէս, ձեր կիներ ա՛լ բոլորովին իրենց յոյսերը կտրած ձեզմէ՝ իրենց գլխուն ճարը նային։

Մենք ի պաշտօնէ կոչում կ'ընենք ձեզի այս եղանակով որ անդամ մը ձեր միտքը բերէք ձեր տունն ու տեղը, ձեր կիներն ու զաւակները։ Զմո՛ռը ահա եկաւ, հաց, հալաւ պէտք է։ Պաշտպանութիւնն ամէնէն մեծ պէտքն է որ առաջ ձեռք չունիս։

Կը խնդրենք որ այս յայտարարութիւնը ընդունիք իբր ձեր աւուներէն դրուած արտասուալից եւ կարօտակէզ նամակներ։ Այս տողերուն մէջ տեսնէք ձեր կիներուն եւ զաւակներուն արցունքը, մերկութիւնը, անօթութիւնը, անպաշտպան վիճակը, եւ ձեր սրտերը թո՛ղ մորմոքին, թո՛ղ դթով լեցուին։ Ձեր տեղ մենք ենք որ կը մորմոքինք մինչեւ իրիկուն։

Արդ՝ մինչեւ 1-2 ամիս պիտի սպասենք որ ձեր ամուսնական հաւատարմութիւնը ցուցնէք՝ կամ վերադառնալով ձեր տեղերը կամ կանոնաւորապէս նամակ ու դրամ զրկելով ձեր տուներուն Պատրիարքարանի եւ Առաջնորդարանիս միջոցաւ։ Հակառակ պարագային, բոլոր պատասխանատուութիւնը ձեր վրայ պիտի ծանրանայ։ Ձեր կիներ ու զաւակներ իրենց պարտքը կատարած պիտի ըլլան։

Մնանք ազօթարար
Ընդհ. Վանահ.-Առաջն.
Տեղապահ Մշոյ
ԲԱԲԳԷՆ Վ.ԱՐԳԱՊԵՏ

Մուշ, 6 Հոկտ. 1899

ԲԺՇԿԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ԱՅԺՄՈՒ ԵՒ 15 20 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋՈՒԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

(Շար. 34րդ թիւեն)

Բասքէոն.—Հիւանդութեանց մէջ ցերտառուութեան ոչ-ազդեցութիւնը.— Միջերկրածիի գիւտը եւ մանրեներու մեր մարմնոյն մէջ մղած պայքարը.—Մարմնոյն պաշտպանութիւնը եւ այս մասին լեսրդին, փայծաղին, երիկամունքին ունեցած դերը.—Մանրադիտին կարեւորութիւնը եւ գործածութիւնը Ախտաճանաչութեան մէջ։

*Նմանապէս այս տեսութեանց վրայ հիմնուելով չէ՞ որ այսօր դրեթէ բոլորովին վերցուած են կարդ մը դարմանման միջոցներ որոնք առկէ իբր 20—25 տարի առաջ մեծ տեղ մը բռնած էին։ Անվարկութեանց մասնուած դարմանման միջոցներէն մէկն է արիւնաառութիւնը. դրեթէ ամէն տեսակ հիւանդութեանց մէջ, սկսեալ ամէնէն թեթեւէն մինչեւ ամէնէն ծանրը, առանց անհատին կազմը նկատի առնելու մեծ քանակութեամբ արիւն կ'առնէին։ եւ նոյն իսկ ամէնէն նշանաւոր հիւանդանոցներուն մէջ, ինչպէս մեր վարպետները կը պատմէին, մեծկակ տակառներ զետեղուած էին որ ամէն օր արիւնով կը լեցուէին։ Բայց այսօր հաստատուած ըլլալով թէ այդ տեսակ արիւնառութեան մը օգտակար չըլլալէն զատ, մեծապէս ալ կը վնասէ հիւանդութեան ընթացքին, քանի որ հիւանդը զգալի կերպով կը նիհարնայ եւ ուժասպառ կ'ըլլայ, ամենափոքր բացառութեամբ մը այդ դրութիւնը բոլորովին վերցուած է։ Հապա ո՞ւր մնաց նմանապէս ծանր հիւանդութեանց մէջ գրեթէ սովորական դարձած սնունդի դադարումը։ Հիւանդութեան (փիէրիդ) այն ամենախստ օրէնքները, որուն համեմատ խեղճ հիւանդը օրերով կատարեալ մնանդէ մը դրկուելով, պէտք էր որ իբր մնունդ բրինձի ջուրով, տեսակ տեսակ խոտեղէններու ջուրով եւ ուրիշ այս տեսակ բաներով ժամանակ անցնէր։ Արդիւնքը ինչ կ'ըլլար, կամ հիւանդը անօթութենէ հիւծելով՝ (inanition) կը մեռնէր եւ կամ թէ երկար ժամանակ անկողին մնալով հաղիւ հազ 2-3 ամիսէն ինքզինքը կը դտնէր։ Բայց այսօր հաստատուած եւ ընդունուած իրողութիւն մ'է թէ ախտաժէտ մը իր հիւանդութեան դէմ դնելու համար, իր առաջին դեղը պէտք է ըլլայ լաւ եւ անվնաս սնդառութիւն մը, զոր բժիշկ մը կը անօրինէ։

Գրեթէ մինչեւ սա մօտ տարիներս, լեարդ (քարամիջէր) փայծաղը (տալաս) եւ երիկամունքը (պէօվրէք) եւայլն, որոնք միայն սովորական գործողութեանց ծառայող յօրինուածներ նկատուած էին, ինչպէս ասոնցմէ առաջինը մարսողութեան ծառայելու համար մաղձ պատրաստելու, նաեւ շաքար չինելու, երկրորդը՝ որուն ինչ բանի ծառայելը տակաւին լաւ մը յայտնի չէր եղած, երրորդն ալ, պարզապէս մարմնոյն անպիտան մասերը մէզի միջոցաւ դուրս վտարող յօրինուած մըն է։ Բայց շնորհիւ Փորձառական բժշկութեան ըրած ամենասքանչելի յառաջդիմութեանց, այսօր հաստատուած ճշմարտութիւն մ'է թէ ասոնք, իրենց բնախօսական յատկութիւններէն զատ, ունին նաեւ Ախտաբանական տեսակէտով ամենաբարձր պարտականութիւններ որոնց այսօր «Յօրինուածութեան բնական պաշտպաններ» (Dèfenses naturelles de l'organisme) անունը կուտան, եւ Փայծաղն ալ այսօր նկատուած է իրրեւ արիւնի ձերմակ գնդիկ պատրաստող յօրինուածներէն ամէնէն առաջինը, հետեւաբար ատոր ունեցած դերը դիւրին է ըմբռնել։

Դալով լեարդին ունեցած դերին, շատ կարեւոր է անիկա, կը ջնջէ եւ կ'ոչնչացնէ միքրոպներու զսած թոյնը (toxine), այն թոյնը՝ որ կրնամ ըսել թէ ապականիչ հիւանդութեանց (maladies infectieues) մէջ մանրէներէն աւելի մեծ աւերումներ կը գործէ եւ երբեմն ալ մահ կը պատճառէ. երիկամունքն ալ ո՛չ միայն մարմնոյն անպիտան մասերը դուրս վտարելու կոչուած են, այլ իրենք ալ իրենց կողմէ հեղուկ (nephrine) մը մարմնոյն մէջ տարածելով՝ մարմնոյն մանրէներուն դէմ պաշտպանութեան մասին մեծ դեր մը ունին։ Վիրաբոյժներն որոնք առանց վախի եւ առանց աշ ու ձախի նայելու. ո՛ եւ է հիւանդութեան մը համար հիւանդի մը արգանդը կամ ձուարանները, փայծաղը եւ երիկամունքներէն մէկը հանելու վարժուած էին, տեսնելով շատ մը պարագաներու մէջ գործողութենէ վերջը հիւանդին կրած սանջանքները, սկսած են իրենց կարծիքը եւ դրութիւնը փոխել ու պահպանողական դիրք մը բռնել՝ (Chirurgie conservatrice), իրենք իսկ՝ հասկնալով այդ գործարաններուն ունեցած ամենակարեւոր դերերը։ Դիւրին է ուրեմն իմանալ թէ ինչ պիտի ըլլայ հիւանդի մը վիճակը, երբ անիկա ո՛ եւ Ախտաբանական անցեալի մը մէջ եւ կամ թէ ուրիշ ո՛ եւ է պատճառաւ մը, օրինակի համար Սալքոլամոլութեամբ, իր այդ գործարաններէն մէկը կամ երկուքը մասամբ անգործութեան դատապարտած է։

Ներկայ յօդուածս վերջացնելէ առաջ, ըսել աւելորդ չըլլար խօսք մըն ալ այն պիտութեանց Ախտաճանաչութեան մասին ընծայած ամենամեծ դիւրութեանց վրայ։

Մինչեւ նոր ժամանակներս ստամոքսի կարգ մը հիւանդութիւններ, որոնք տարատարօրէն դիւաբանաբանութեան անուան ներքեւ կը յորջորջուէին, եւ որոնց մէջէն եւ լիլը ամէնէն նշանաւոր բրմիէնիէն մը համար դժուար էր, այսօր շնորհիւ Քիմիական բժշկութեան, ստամոքսային հիւթը՝ (suc gastrique) տարրալուծելով՝ կարելի կ'ըլլայ դրեթէ մաթէմատիկական ճշդութեամբ հիւանդութիւնը ճանչնալ։ Այն ատեն ըլլալիք դարմանը հարկաւ դիւրին է։ Հապա կեղծամաչկ (դուշ պողան) կոչուած հիւանդութեան մէջ մանրադէտ գործիքին ըրած անհուն օգուտները։ Այսօր ամբողջ Գիտական աշխարհէն ընդունուած իրողութիւն մ'է թէ, առանց մանրադէտի, կեղծամաչկի ախտաճանաչութեան մասին վերջնական վճիռ մը տալ անկարելի է, որովհետեւ այնպիսի կոկորդի հիւանդութիւններ կան որ ճիշտ կեղծամաչկի կը նմանին, եւ կան ալ այնպիսի կեղծամաչկներ որ պարզապէս կոկորդի հիւանդութեան կը նմանին։ Երբ այդ կարծեցեալ կեղծամաչկը Լէօֆլէրի պասիլները չպարունակեր, նշանաւոր Ռուի չիճուկն ալ որ եւ է ազդեցութիւն մը չունենալէ զատ, կրնայ նոյն իսկ վտանգաւոր ալ ըլլալ, հետեւաբար հոս ալ ակներեւ կ'երեւայ անոր մեծ օգտակարութիւնը։

Նմանապէս ո՞վ չէ տեսած շատ անդամ ժանտատենդէ բռնուող հիւանդի մը գլուխը հաւաքուած քաղքի մը դրեթէ ամէնէն նշանաւոր բժիշկներն որ շատ մը պարադաներու մէջ Ախտաճանաչութեան մասին չեն կրցած վերջնական պատասխան մը տալ։ Բայց այսօր շնորհիւ արդի բժշկութեան մեզի ընծայած անհուն դիւրութեանց եւ ի մասնաւորի ֆրանսական դպրոցին երիտասարդ Բրոֆ. Տոքդ. Վիտալի աշխատութեանց, ժանտատենդէ բռնուած հիւանդի մը մասին ծայրէն առնուած 2 կաթիլ արիւն կը բաւէ հիւանդութիւնը ճանչնալ։ Շատ երկար պիտի ըլլայ մի առ մի թուել հոս արդի բժշկութեան մարդկութեան ընծայած անհուն առաւելութիւններուն եւ օգուտներուն վրայ։ Հետեւաբար կը խոստանամ յառաջիկայն մասնաւոր յօդուածներով դրել բժշկութեան նորութիւններուն վրայ, ինչպէս Sèrotheurapie Շիճաբանութիւն։ (Opothèrapie) (Radioscopie), (Radiographie) վրայ եւ կարդ մը հիւանդութեան մասին ձեռք առնուելիք առողջապահական միջոցներու վրայ։

ՏՈՌԴ. Պ. ԻՆՃԻԷԵԱՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Դ.

Մանուկին էմպրիոնաբանութեան մասին Եւրոպական հեղինակներու կարծիքը։

Տղան երբ տասնեւչորս ամսուան է արդէն դիտէ դգալի գործածութիւնը, բայց երբ ապուր կը խմէ, սկզբան կը թափթփէ, բայց չի յուսահատիր մինչեւ որ յաջողի առանց վրան դլուխը աղտոտելու ապուրը խմել։

Մանուկը հացը պատառ պատառ չի կրնար ընել, մայրը օգնութեան կը հասնի, բայց մանուկը կ'ուզէ որ պատառաքաղ գործածէ մեծ մարդու մը պէս եւ ինքնիրենը ուտէ։

Երբ մանուկը տասնչորս ամսու է արդէն գիտէ խօսիլ, անշուշտ երբ խօսիլ կ'ըսեմ, մեզի նման բարձր կ'արտասանէ, որովհետեւ մանուկը մեր ըսածը կը հասկընայ, կը սիրէ հրամաններ ընդունիլ ու կատարել ճշդութիւնէն, իրեն յատուկ լեզու մը ստեղծած է, զինքը շահագրգռող ամէն բանի մասնաւոր անուն մը տուած է։

Կը յիշեմ երկուքուկէս տարեկան պզտիկ աղջիկ մը, խիստ շատախօս, կատարելագործութեան հասցուցած էր այդ մանկական լեզուն, բայց միեւնոյն ատեն կը սորվէր մեծերու ընթացիկ լեզուն։ Դիտէ թէ իր լեզուն տղայական է, կարեւորութիւն չի տար, եւ հեղնօրէն կ'ըսէ հօրը. «Եա՛, իմ լեզուս չես հասկնար, հայրիկ։»

Լոնկֆէլ Լրկուվէ կ'ըսէ. «Եթէ երեւակայութիւն կը կոչուի այն կարողութիւնը որ կ'ոգեւորէ մեր շուրջը գտնուած ամէն ինչ, այն կարողութիւնը որ մեր շուրջը կը ստեղծէ կեղծիքներու (fictions) աշխարհը, որմէ կը հրապուրուինք առանց խաբուելու, մէկ գաւազանի հարուածով կերպարանափոխել իրականութիւնը եւ գեղեցկացնել ինչ որ տգեղ է, զդայնացնել ինչ որ համր է, մեռեալը դարձնել կենդանի, եթէ կ'ըսեմ, ստեղծիչ այս կարողութեան, եթէ այս արհնուն երեւակայութիւն անունը կը տրուի, կարելի է ըսել թէ հինգ տարու մանուկ մը աւելի երեւակայութիւն ունի քան ամենամեծ բանաստեղծները։

Օրինակ մը կը բաւէ ձեզ համոզելու։ Մայր մը իր ստացած մէկ նամակը կը կարդայ ի ներկայութեան իր պզտիկին, որ ուշադրութեամբ նոսկի կ'ունէր ու ընթերցող մը լմնալուն պէս թուղթ մը կ'առնէ ձեռքը եւ կ'ուզէ արտասանել այն ամէն բառերը որ միտքը մնացած էին մօրը նամակին պարունակութենէն։ Երբ չուրջը ծիծաղիլ կ'սկսին, ինք ընթերցումը չի դադրեցներ, դերասանի մը պէս իր լրջութիւնը կը պահէ. սակայն սկզբան համոզուած էր թէ լուրջ դործ մըն էր ըրածը, չեմ կարծեր. մանուկը երբեք ինքնախաբէութեան չի մատներ ինքզինքը. մեծ բանաստեղծներու պէս կ'երեւակայէր եւ անոնց պէս խելքի մէջ կ'ապրէր, բայց կ'ընդունէր թէ մեծ կոչուած անհամ մարդոց համար իր ըրածը լուրջ բան մը չէր ընա՛ւ։

Այս եղանակով մանուկը լրջիր կը կարդայ, կը գծագրէ, նամակ կը գրէ, գինի կը բերէ քեզի, խոհանոցի գործեր կը կատարէ, կերակուրներուն վրայ կարծիք կը յայտնէ եւլն։

Այս ամէնը կամաւոր պատրանքներ են մանուկին համար։ Մանուկը ճշմարիտ հաճոյք մը կը զգայ եւ իր մտաւորական կարողութիւնները ճշմարտապէս կը մարզուին։ Մանուկին օգնենք այն ատեն, երբ մեր ձեռնտուութիւնը խնդրէ։ Մեր միջամտութիւնը ձախող պիտի ըլլար եւ ամէն ինչ պիտի խանդարէր։ Տիկին Նիքէր սը Սօսիւր այս առթիւ սա կարծիքը կը յայտնէ. «Ինչքան ատեն որ խմացականութեամբ լցուած իր աչքը մեզ ցոյց կուտայ թէ՝ իր միտքը զբաղած է, չխանգարենք իր դաղափարներուն ընթացքը։ Զդուշանանք իր ներքին գործունէութիւնը խռովելէ. անիկա աւելի իրական ու փրկարար է քան անիկա զոր կ'ուզենք փոխանցել մանուկին»

Կիւսթաւ Տրօզ կ'ըսէ թէ մանուկը կը ծնի դերասան, արուեստագէտ, բանաստեղծ։ Այլասեռումով, խորթացումով է որ տեղակալ, հարցաքննիչ դատաւոր կամ նոտար կ'ըլլայ։

Բայց մանուկը պիտի ըլլայ ա՛յն ինչ որ կրնայ ըլլալ, բաւ է որ երջանիկ ըլլայ իր կեանքին մէջ։ Մանուկը կրցածին չափ կը ճգնի առաջ դիմելու եւ ժամանակ չունի ձանձրանալու։

Անդործն հարար, ըլլայ անիկա վեց տարու. կամ երեսնա՛ հեղ, օրը շատ երկար կը թուի, ըսած է մեծ պատմագան մը. սակայն սա ալ ճշմարիտ է թէ տղաք այն ատեն միայն ծոյլ, անդործ կ'ըլլան, երբ շատ կանուխ դպրոց յաճախեն։

Զ. Ն.

ՎԵՐՋ

ԲԱՆԻ ՄԸ ԴՈՐԾՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Զարիադնց վստահութիւն մի՛ ունենաք դեղերուն բուժիչ զօրութեան վրայ. անտարակոյս օգտակար են անոնք, բայց ողջապահիկ կանոններու ճշդրիտ հետեւողութիւնը, պատչաճ սնունդն ու մարմնամարդն են աւելի նախամեծար։

—Մի՛ դժուարիք ձեր տան մարդոց հետ։ Յիշեցէ՛ք թէ ինքն իրեն մէջ բաժնուած ամէն տուն չի կրնար ըլլալ երջանիկ։ Փորձառութիւնն ապացուցած է այս բանը՝ պէտք եղած չափին աւելի։

Սան. Վրժ. Հասարէց Ա. Ն. Թ.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԲՈՐԹՈՒԿԱԼ

Այս օրերս Պ. Պալֆուր Խորհրդարանին առջեւ յայտարարեց թէ Տէլակօա ծոցին մասին Բորթուկալի եւ Անգլիոյ միջեւ ո՛եւ է կարգադրութիւն եղած չէ, բայց աւելցուց, խնդիրը երկու կառավարութեանց միջեւ ուսումնասիրուելու վրայ է։ Այս մասին շատ կը տարակուսինք մենք եւ այս առթիւ քանի մը տարի առ երթալով կրնանք քննել թէ Անգլիա, երբ խնդիրը Բորթուկալի վրայ է, ինչ կերպ սովոր է «խնդիրն ուսումնասիրել» շատ ժամանակ չկայ—հազիւ տասը տարի—որ Բորթուկալ Ափրիկեան մեծ գաղթային տէրութիւն մըն էր դեռ, իր կայսրութիւնը միացանգուած կերպով կը տարածուէր Անկոլայի գաղթականութենէն Աղամատանի եզերը մինչեւ Մօզամպիք՝ արեւելեան ծովերը եւ եթէ երբեք չէր խորհած իր ծովեղերեայ ստացուածքներուն յետասմանտներուն (arriere pays) իր ունեցած իրաւունքները հաստատել տալ խափշիկ ցեղասպանութիւններու հետ կնքած օրինաւոր դաշնագրերով, պատճառն ա՛յն էր որ իրապէս կարելի չէր որ ո՛չ ոք այս մասին իր ունեցած դերակշռութիւնը խնդրի նիւթ ընէր։ Իրաւ ալ այդ պահուն Անգլիա Հարաւային Ափրիկէի մէջ մեկուսացած էր իր Դարի եւ Նաթալի մօտակայ գաւառներուն մէջ եւ իր յաւակնութիւնները Պէչուանալէն եւ սահմանակից երկիրներէն անդին չէր անցներ։ Բորթուկէզ եւ անգլ. ազդեցութեանց շրջանակին սահմաններն իրարմէ շատ հեռու էին եւ ո՛չ մէկ բան կարծել կուտար որ կրնային իրարու ա՛յսչափ մօտենալ։

Սակայն անկէց ի վեր Դարի եւ Անգլիոյ մէջ քանի մը անձնաւորութիւններ սկսան Զամպէզի մօտակայ գաւառով ըղբաղիլ։ Հոնտեղ միլիոնատիրներ հաւաքուած են, առեւտրական գործակալներ կ'երթեւեկէին, բայց ամբողջ այս շարժումը խաղաղ հանգամանք մը ունէր, երբ յանկարծ Պ. Սէսիլ Ռոտս երեւցաւ։ Բիմպրլէյի ադամանդի հանքերուն մէջ խոշոր հարստութիւն մը վիրած էր, բայց Ռոտսի քիթը հոտ առած էր որ աւելի դէպի հիւսիս ոսկիի հարուստ հանքեր կային ու կը մտադրէր առիթէն օգուտ քաղել։ Անգլիոյ մէջ նշանաւոր անձնաւորութիւններ այս գործին հետաքրքրեցան, Կալլէսի լիչանը եւ իր փեսան՝ Ֆայֆի դուքսը եւ ուրիշներ. եւ կարծիքներու հոսանք մը առաջ եկաւ, շնորհիւ Մամուլի այն ճարտար հնարամտութեան, որուն օրինակները շատ անգամ տեսած ենք, եւ որովհետեւ կարելի չէր որ այս նոր երեւան հանուած հարստութիւնները Բորթուկէզներուն ձեռքը մնային, Հարաւային Ափրիկէի Շարդրէի ընկերութիւնը հիմնուեցաւ (31 Հոկտ 1889) որուն նպատակն էր անդլ. տիրապետութիւնը կարելի եղածին չափ դէպի հիւսիս տարածել՝ Բորթուկէզները երկրէն դուրս վտարելու գաղտնի դիտումով մը, եթէ երբեք այս վերջինները փորձէին իրենց իրաւունքներն առաջ քշել, որոնց ուժը ա՛լ կորսուած էր։

Երբ Բորթուկալ վտանգը նշմարեց, գործի սկսաւ, եւ գաղթականութեան յետասմանը շահագործելու համար կազմուեցաւ Մօզամպիքի ընկերութիւնը, բայց շատ ուշ էր։ Անգլիացի երկաթգիներ կը չափչփէին Մաթապէլան, Մանիքալան Մանիլանտը եւ Բորթուկէզի ազդեցութեան շրջանակին ուրիշ երկիրները, ուր կը զրկէին զինուած արշաւախումբեր։ Ընկերութեան մարդոց եւ Բորթուկալ պահակներուն մէջ կռիւներ տեղի կ'ունենային։ Բորթուկալ բողոքեց, բայց Անգլիա այս յայտարարութեանց ակնջ չկախեց, վէճը հետզհետէ սաստկացաւ. հաղարապետ Սէրթա-Բէնեթոյի եւ բանի տիրապետել ուզողներուն մէջեւ ճշմարիտ ընդհարումներ պատահեցան. մէկ խօսքով Անգլիա որոշեց վճռական հարուած մը տալ եւ 1890 յունուարին Բորթուկէզ կառավարութեան վերջնագիր մը ներկայացուց. խնդիրը անմիջապէս չվճռուեցաւ. սակայն Լոնտոնի մէջ եւ բանակցութիւնները տեւեցին 18 ամիս։ 1890ին «Թայմզ»ի մէջ հրատարակուած դաշնակցութեան ծրագիրը Բորթուկալի մէջ ճշմարիտ ընդվզում մը առաջ բերաւ. կառավարութիւնը ցոյցեր եղան Բրիտանական դեսպանատան առջեւ. նախարարութիւնը տիպարեցաւ հրաժարիլ եւ բանակցութիւնները վերսկսան նոր հիմի մը վրայ։ Իրարու յաջորդող բոլոր Արտաքին գործերու նախարարները կը մերժէին զիջողութիւն ընել այս կէտին վրայ զոր բանի կը պահանջէր Անգլիա։ Բայց Մեծն Բրիտանիա հետզհետէ աւելի պահանջկոտ կը դառնար։ Պ. Ռոտս այն օրէն ի վեր արդէն յղացած էր իր մեծ գաղափարը։ Դէպէն Սոպան. եւ այս պարզ գաղափարը Բրիտանական ուղեղին մէջ դամուած մնացած էր։ Լոնտոնի մէջ չէին կրնար ընդունիլ որ մէկը յանդգնէր ըրիտանական տարածքին ճամբան դոցել եւ որովհետեւ հակառակորդը զօրաւոր չէր, որոշուած էր զայն ջախջախել։ Բորթուկալ ստիպուեցաւ կռիւն հրաժարիլ եւ 1890ի Յունիսին պարտաւորեցաւ Անգլիոյ թողուլ 80,000 քառ. մղոն հող որ իրեն դարաւոր սեփականութիւնն էր։ Այս անդարձրիկեան կայսրութենէն երկու ծովեղերեայ մասեր միայն մնացին իր ձեռքը, Անկոլա եւ Մօզամպիք։

Այս պայմաններուն մէջ դիւրին է հասկնալ թէ Բորթուկալ շատ քիչ տրամադիր է Լօրէնսօ-Մարքէզի նկատմամբ Անգլիոյ ունեցած հայեցակէտը մերժել։ Անշուշտ Բորթուկալ ստակի պէտք ունի. բայց ասիկա իր ափրիկեան ստացուածքներուն մարգրեան է, եւ թէպէտ Ս. Ժորժի ձիաւորները (Բորթուկէզ նախարարները) Բորթուկէզ լրագրներու խմբագրատանց մէջ շատ մը հնարքներ բանեցուցին, բայց անտարակոյս Բորթուկալի կողմէ ափրիկեան իր այս գաղթավայրին՝ յայտնի կամ ծածուկ կերպով Անգլիոյ թողուիլը Լիզպոնի մէջ ծայր ատելման տարտնամ մը յառաջ պիտի բերէ։ Ուստի դիւրաւ կը հասկցուի որ Պ. Պալֆուրի մեղմաբանութեան համեմատ չարունակուի «խնդիրն ուսումնասիրել»։ Եւ իրաւունք ալ ուսումնասիրել կ'արժէ, որովհետեւ բաւական լուրջ շահեր կապուած են անոր եւ կը պարտաւորեն Բորթուկալը պատուաւոր ընդդիմութիւն մը ընել։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ.— Ամսթերտամէ հասած հեռագիր մը կ'իմացնէ թէ հոլանտական երկրորդ Խորհրդարանը որոշած Թրանսվալի խնդիրը յարուցանել՝ Արտաքին գործերու նախարարութեան պահուն։ Հոլանտայի մէջ դիտել կը սրուի որ շատ Հոլանտացի պաշտօնատարներ Թրանսվալի մէջ պաշտօնեայ են ասոր համար շատ մը անձնաւորութիւններ նիւթապէս կը հետաքրքրուին Պոէր կառավարութեան վիճակին։ Կարմիր Խաչի Ընկերութիւնը Թրանսվալի համար շարժուն դարմատուներ կը կազմակերպէ։ Դարմանատունը եւ հոլանտական Կարմիր Խաչի պաշտօնէութիւնը Հոկտ. 28ին Շաբ. Նաբօլիէն նաւ պիտի նստի։ Նոյնպէս գերմանական դարմանատուն մըն ալ կազմակերպուելու վրայ է։ Ի նպաստ հոլանտական Կարմիր-Խաչի ընկերութեան երկրին մէջ բացուած հանդանակութիւնը ահագին գումարներ արտադրեց։

ՊԷ-ԲԷԶԷ ԴԷ ՆԱՄԱԼ.—Ցիկոռ, ֆրանսական նախկին Արտաքին գործերու նախարար Պր. Պէրթըլօի հարցուցած էր թէ իրա՞ւ է որ Վիլհէլմ Կայսրը, 1896ի Բրիւքէր նախագահէն ուղղած այն հռչակաւոր հեռագրէն ետքը, որուն վրայ այնչափ խօսուեցաւ այս վերջի ատեններ, առաջարկեր է Ֆրանսայի համերաշխ գործակցութեամբ Պոէրներուն օգնութիւն մը ընել, ինչպէս որ յաճախ կը հաստատուի Գերման մամուլին մէջ եւ թէ անկից ի վեր եւ աւելի նորերս ալ ֆրանսական կառավարութիւնը Անգլիոյ ընձեռած ըլլայ Ֆրանսայի աշակցութիւնը՝ ի նպաստ Պոէրներու։ Գերմանիոյ պատասխան մեկ միջամտութեան ժամանակ։ Պր. Պէրթըլօ պատասխանած է հետեւեալ նամակով։»

Եթէ այսօր Գերմանիա եւ Վիլհէլմ նուազ յանդգնոտ կ'երեւան պատճառը Ֆրանսայի 1882ի ձեռնպահութիւնն է։ Այս մասին տա՛ս ինչ կը գրէ Պ. Պէրթըլօ։

Երբ ես Դէ ա'Օրսէ կը դանուէի, Թրանսվալի եղելութիւնները դիս հետաքրքրեցին թէ մարդկայնօրէն, թէ մեր ազգային շահերու տեսակէտով՝ ոսկեհանքերու մէջ։ Ես առիթ ունեցայ մեր հիւպատոսին՝ Պ. Օպէրի հետ թղթակցելու եւ իրեն պէտք եղած օգնութիւնն հայթայթելու։ Ես նոյնպէս ընդունեցայ տիրոջ Պոէր հասարակապետութեան պատուիրակին Ո՛չ Անգլիա եւ ո՛չ Գերմանիա լծի տակ աղաղակած են իրենց տեսութիւնները փոխանակել ֆրանսական կառավարութեան հետ, այդ խնդրի մասին։ Զեմ յիշեր նոյն իսկ թէ ինչ բանի վրայ խօսեցանք թէ Լորտ Տրբիրէն Բրիտանական դեսպանին եւ թէ կոմս Միւնսթէր՝ Գերմանիոյ դեսպանին հետ, իմ Զորեքշաբթի օրուան ընդունելութեանս ժամանակ։

Ահա այս է Պ. Պէրթըլօյի պատասխանին ընդդէմ գերմանական քանի մը թերթերու հրատարակութեանց։

ԿԼԷՆԳՕ-ՏՐՆՏԻԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Կլէնգօ-Տրնտէի խնդրոյն մէջ Անգլիացւոց խոսովանած կորուստներն այնչափ շատ են որ, Լոնտոնի մամուլին յայթիական երդերն աւելի քան ցաւալի աղդեցութիւն մը կ'ընեն։ Գրեթէ 500 անձեր պատերազմիս անկարող դատուած են, այսինքն 100ին 10ը. եւ ատոց մէջ յիսունի չափ սպաներ։ Ամբողջ ջոկատներ բոլորովին կորստուած են։ Kieg's Royal Rifeի 14 սպաներէն տասն եւ մէկը ծանրապէս վիրաւորուած են, իրաւ այդ կ'ապացուցանէ թէ այդ ճէնթըլմէնները ամէն ջանք ըրած են իրենց մարդիկն (զօրքերն) առաջ քշելու։ Եթէ այս գործը հետեւեալ օր մը չունենար, անտարակոյս անկարեւոր յաղթութիւն մը պիտի ըլլար։ Սակայն Պոէրները զոյս յաղթուած կը կարծէին, տարօրինակ քաջութիւն մը եւ էլատիկութիւն ունին, որովհետեւ տեղի տուին քանի մը ժամ եւ քաջը յարձակողական դիրք մը բռնելու համար եւ պաշարելու Կլէնգօի բանակն որուն Սիմլնա զօրավարը կը կարծէր թէ երկար ժամանակի համար հեռացուեր է։

Անտարակուսելի է որ եթէ մենք կարենայինք անդլիական հեռագիրներու քով դնել Պոէրներէն եկող լուրերը, շատ մը բաներ պիտի բացատրուէին որ այժմ մութ են։ Մենք պիտի դիտանք զորօրինակ թէ ինչ եղած է 18րդ զօրաբանակի հիւսարներն որոնք Պոէրներու վրայ յարձակեցան Կլէնգօէյէն եւ ետքը։ Մենք կրնանք նոյնպէս գնահատել Լանկըսթրի պատերազմի կարեւորութիւնը։ Ինչ որ մինակ անդլիական տեղեկութիւններէն կ'երեւայ որ Նաթալի մէջ Պոէրներու յարձակումը լաւ կազմակերպուած էր, եւ եթէ անոնց թնդանօթաձիգ բանակն ատոր կը գրտնուէր, այդ զիրենք չարգիլեց Ուայթ (Vhite) զօրաբանակը Լատիսմիթի դէմն վրայ քաշելու։ Գալով Մաֆքինկի (Թրանսվալի արեւմտքի սահմանին վրայ) ուժ օրէ ի վեր որոշ տեղեկութիւն մը ստացուած չէ, յայտնի է թէ Անդլիացիները չպիտի փութան պատասխան մը յայտարարել այդ մասին։ Պոէրները վերջի վերջոյ բոլորովին պիտի ջախջախուին, այս մասին բնաւ կասկած կարելի չէ։ Երկու հարիւր հազար դեղացիներ երկար ժամանակ չեն կրնար դիմադրել Բրիտանական կայսրութեան զօրութեանց։ Սակայն այդ մեղ չարգիլեր մտածելու որ Պոէրներու վրայ դրուած պատերազմիս պարտքը վերին աստիճանի անարդար եւ զզուելի է։

Վիքթորիա թագուհին այսօր Պալմորալէն կը հեռագրէ թէ Կլէնգօյի պատերազմն իր սիրտը կ'արիւնէ։ Շատ դիւրին էր թագուհւոյն այդ պատերազմին առջեւն առնելը, բաւական էր թէ բարեհաճէր իր որդւոյն եւ թոռան պէտք եղած դրամը տալ եւ Զէմպերլէնի հակդնէր որ Հնդկաստանի կայսրութենէն աւելի կայսերական չըլլայ։

Լորդ Ռոզպերիի բանախօսութիւնը.— Պոթնի մէջ Լորտ Ռոզպերի Թրանսվալի խնդրոյն վրայ բանախօսութիւն մը արտասանեց։ Ազատական կուսակցութեան նախկին վարչապետը երկրին մէջ միացում առաջ բերելու պէտքը չնչեց ընդդէմ Թշնամիին։ 1881ին Մաժուպա-Հիլի ճակատամարտէն ետք՝ Թրանսվալը Պոէրներու շնորհուելու մասին՝ Լորտ Ռոզպերի ըսաւ թէ Պոէրները տկարութիւն մը նկատեցին Կլատսթոնի վեհանձնութիւնը, որ պիտի՞նք քաջալերեց այլ եւ այլ իրաւունքներ ալ յայտնելու։

Թէոդոսիէն գահճոնը.— Խորհրդարանին նիստերը յետաձգուեցան գահճառով մը որ խորին ցաւ կը յայտնէ մեռած քաջարի սպաներուն նկատմամբ եւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ պատերազմի համար խնդրուած վարկերուն քուէարկման համար։ Գահճառին մէջ թագուհին յայս կը յայտնէ թէ Աստուածային օրհնութիւնը պիտի հանի խորհրդարանին եւ բանակին ըրած ճիգերուն վրայ, որոնք կը ձգտին խաղաղութիւն եւ կատարեալ վարչութիւն մը վերահաստատել Հարաւ-Ափրիկէի մէջ։ Մեծն-Բրիտանիոյ պատիւը փրկել։

Թրանսվալեան պատգամ մը ֆրանսական.— Թրանսվալի Ազգային Պանքային Տիրոջանի մանաճիւղը անդլ. զօրապետներուն կողմէ դրաւուեցաւ։ Մի՞թէ մեր խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ։ Զինուորական պաշարում հրատարակուեցաւ Նաթալի ամբողջ երկրին մէջ։

Նոր կռիւ մը.— Թիմպրլէյէն Հոկտ. 24 թուականով հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ 270 հոգիէ բաղկացած անդլ. ջոկատ մը քաղքէն մեկնած եւ առաջն Պոէրներուն հետ կռիւ մը ունեցած է։ Անդլիացիները 3 մեռեալ եւ 21 վիրաւորեալ ունեցան։ Պոէրներն անագին կորստ ունին։ Պատերազմի դաշտին վրայ թնկողներուն մէջ կը գտնուի հրամանատար Պոթա։

Լէոպոլդիան Լոնդէն մեկ.— Այսօր հասած հեռագիրներ Լէտիսմիթի մէջ կացութիւնը շատ տարտնապարելց կը ներկայացնեն, որովհետեւ Պոէրները Բոլոնսա-Լէտիսմիթի երկաթուղին գրաւած են եւ այսպէս անդլ. զօրագունդերուն Տիւրպանի (Նաթալի նաւահանգիստը) հետ հաղորդակցութիւնները խզած են։ Անդլ. զօրագունդերը Ուայթ զօրավարին հրամանատարութեամբ պիտի փորձեն Պոէրները Դոլէնսոյէն հետ մղել, որպէս զի կարենան Լէտիսմիթի հետ հաղորդակցութիւններ հաստատել։

Մաֆեթինգ անդնոտոր ըլլալու վրայ է.— Վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ Մաֆքինկը անձնատուր ըլլալու վրայ է։ Ռմբակոծումը կը շարունակէ։ Քաղաքը միշտ պաշարուած է։ Հակառակ Պոէրներուն ջուրի ճամբաները աւերելուն՝ ջուրի նեղութիւն չի քաշուիր. պաշարները առատ են։

Մկնամասնենան համար խնդրութիւն.— Մաֆքինկ.—Վաշինկթընէ ընդծովեայ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մաֆ-Քինկի նախագահ կարեւոր խնդրագիր մը ստացաւ, որուն մէջ կը խնդրուի որ Միացեալ-Նահանգները միջամտեն Անգլիոյ եւ Թրանսվալի միջեւ։

Մաֆ-Քինկի նախագահը խոստացած է ուշի ուշով քննել այդ խնդրագիրը։

Գերման մամուլը կը բողոքէ անդիոցիներուն դէմ.— Գերման մամուլը բուռն կերպով կը բողոքէ անդլ. հեռագրական գրաքննութեան դէմ եւ կը պահանջէ որ հեռագրական նոր դծեր հաստատուին, Անդլիոյ հակակշռէն զերծ մնալու համար։

—Զարմանք կը շրջի թէ Պոէրները տիրացած են Բոլէնսօ-Լէտիսմիթի երկաթուղիի ճամբուն։

ԳԵՐՄԱՆ ԳԱՂՈՒԹԸ.— Եոհանէսպուրկէն կը գրեն թէ գերմանական կամաւորներու դունդը պատերազմի դացած պահուն հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Վիլհէլմ կայսեր։

Ն. Վեհ. Կայսեր, Պերլին,

«Սահմանապլուխ մեկնող գերման կամաւորները իրենց կոուած եւ մեռած պահուն, կ'երդնուն հաւատարիմ մնալ գերմանական քայր-ցեղին։ Խորապէս ցաւ յայտնելով որ Կայս. կառավարութիւնն իր աղդեցութիւնը չրանեցուց ի նպաստ գերմանական շահերուն, կը բողոքեն Անդլ. անիրաւ հարուստահարութիւններուն դէմ։ Երանի՜ թէ ի նպաստ ազատութեան եւ իրաւունքներու թափուած գերմանական արիւնը ի զուր չի հոսեր եւ թէ Ձերդ Վեհափառութեան օրհնութիւնը մեզի հետ ըլլար։ Գերման զինուորական հաւատարմութիւնը պիտի պահէ այն բարեկամութիւնը որուն ապացոյցը տուաւ նոյն իսկ Ձեր Վեհափառութիւնը։

Ցանուն Գերման բանակին

Գնդ. Շիել-Տրդ. Մանիլօտ

—«Տէօյչէ Թակէս-Զայթունկ» Թրանսվալի համակիրներու բերանը, ներկայ պարագաներու մէջ, հանդէպ Անգլիոյ՝ Գերմանիոյ բռնելիք ընթացքի մասին, հետեւեալը կը գրէ. «Եթէ գմնդակ կացութեան մը մէջ գտնուած հակառակորդ կառավարութեան մը վիճակին ի նպաստ իր շահերուն՝ Անդլիա օգուտ քաղել ուզէր Գերմանիոյ մէջ ոչ միայն այս բանը խելացի եւ օգտակար գործ մը պիտի համարուէր, այլ եւ կատարելապէս ա՛յ օրինաւոր։ Ապա ուրեմն եթէ Գերման կառավարութիւնը փորձուէր, Գերմաններուն նպաստաւոր արդի պարագաներէն օգուտ քաղելու փորձութիւնն ունենար, մը միայն իր պարտականութիւնը կատարած պիտի ըլլար։ Բայց ահաւասիկ ինչ որ ներելի է աշխարհածաւալ Անդլիային, մեզի, խեղճ Գերմաններուս ներելի չէ։ Մեր այսօրինակ իրեմ մ'ունենալը կրնար ըրիտանական աղեր. աղդը վշտացնել եւ արդէն պէտք է զոհ ըլլանք որ Անդլիա գործի համար մեզի հետ բանակցութիւններ ընելու կը զլանի։

Գերմանական կառավարութիւնը — ինչպէս յայտնի կ'երեւայ իր անպաշտօն թերթերու բռնած ընթացքէն — որոշած է ամենախիստ չեզոքութիւն մը պահել, զոր ապագային վճարել պիտի տայ Անդլիոյ։

Աւստրիոյ դէմ.— Կրացի «Թակէս Բօսթ» լրագրին գրածին համեմատ, աւստրիական կառավարութիւնը որոշած է ամենախիստ չեզոքութիւն մը պահել։ Վերջերս դաւառական իշխանութիւնները հրաւիրեց ի նպաստ Հարաւ-Ափրիկեան Հանրապետութեան կազմուած կամաւորներու դիմումները դադրեցնելու համար՝ ամէն պէտք եղած միջոցները ձեռք պիտի առնեն։

ՎԻՐԱՒՈՐԻԾՆԵՐՈՒ ԳՕՆԿԻԷՍԸ.— Վիրաբուժական գօնկրէսն այս միջոցիս Փարիզի մէջ հաւաքուած է Լիսոնի Տքթ. Փօսէյի նախագահութեան տակ։ Ֆրանսայի եւ օտար երկիրներու ամենափայլուն վիրաբուժներն այդ գօնկրէսին կը մասնակցին։ Ի մէջի այլոց այնտեղ կը տեսնուին Պուխարէսթէն Տքթ. տր Ճէնէվէնէսքօ, Ժընէվէն՝ Ռէվէրատէն, Սթրասպուրկէն՝ Պաքէլ եւ Առաջին օրէն սկսեալ գօնկրէսի մասնակցող վիրաբոյժները Փարիզի դիւաւոր հիւանդանոցներու այցելութեան դացին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրն՝ Բանկալթի

Ամեն. Ս. Հայրն երէկ առտու ներկայ գտնուեցաւ Բանկալթիի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցոյ ժամերգութեանց, եւ ձայնը Գրքի առնն պերճախօսօրէն քարոզեց՝ իրեն նշանաբան ընտրելով «Բժի՛շկ, բժշկեա՛ զանձն քո»։ Քարոզիչ Սրբազանն անդրադարձաւ թէ ինչպէս կրնայ անհատ մը իր անձը բժշկել։ Այս մասին դարմաններ ցոյց տուաւ եւ յարեց թէ ուրիշի մը աչքի գերանը տեսնելէ առաջ, մարդ պարտաւոր է իր աչքին չիւղը հանել։ Ուրիշի մը դեղ տալէ առաջ, նախ այդ դեղն իր անձին վրայ փորձելու է։ Ուրիշի մը խօսք հասկցնելէ առաջ, նախ իր թերութիւններն ուղղելու է։ Եւ ասպէս եզրակացուց. «Մարդ ճշմարտութեան հետեւելու է թէ՛ ընկերական, թէ՛ ազգային, թէ՛ առեւտրական կեանքի մէջ եւ թէ՛ հանդէպ Երկրին»։ Քարոզը վերջացուց՝ Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան մաղթանքներ կատարելով։

ԹԱՂԵՐԷՆ

Կէտիկ-բաչայի Թաղ. Խորհրդոյն հրաւիրմամբ Արաբկիրի առաջնորդ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. երէկ առաւ Ս. Պատարագ մատոյց Թաղին Ս. Յովհաննէս եկեղեցւոյն մէջ եւ պերճ ու ներհուն քարոզ մը խօսեցաւ։ Քարոզին բնարան ընտրեց Առաքեալին սա խօսքը. «Բայց լաւ է նախանձաւոր լինել ի բարիս յամենայն ժամ»։ Դեղեցիկ կերպով բացատրեց Քրիստոնէութեան դերն ու պաշտօնը հանդէպ մարդուն. հոգիին ու զղացման զարգացումին առաջ պէտք է մարմինն ալ որոշ դրութեան մը մէջ դնել, եւ ապա Քրիստոնէութիւնը յարմարցնել կեանքի պզրանքին, իր նմանները բարգաւաճման համար պէտք է, բաւ, աշխատի քրիստոնեան. պէտք չէ ունենալ այն մոլութիւնները, յոսի կիրքերն որոնք կեանքը կը խախտին, կը վնասեն, ու կը ջնջեն։

Եթէ Ս. Գիրքը չհամակնայինք, ազէտ լինէինք, անհպատ մեկնութիւն մը պիտի տայինք Առաքեալին այս խօսքին «Նախանձաւոր լինել» «Վնասակար լինել» պիտի բնրնեինք։ Մենք Քրիստոնէութեան չընչին մասնած քաջի նախանձ միայն պարտինք ունենալ։ Եթէ նախանձաւոր լինինք դէպի չարը, պիտի զատնացնինք մեր կեանքը, ապերջանիկներ պիտի լինինք ամենքս ալ։

Երբ մեր վարժարաններն ու ծնողքները, առողջ դաստիարակով ու սկզբունքով դաստիարակին իրենց յանձնուած պզտիկ մարդիկը, այն ատեն միայն պիտի կրնանք ծառայել կեանքին։ Մենք քրիստոնէութիւնը յատակ կերպով չենք ըմբռնած դեռ, մէկ խօսքով դիտակից չենք մեր պարտաւորութեան եւ դիրքին։

Մարդիկ սխալ ըմբռնած են կեանքն ու անոր բուն նպատակը, պէտք է ուղղենք այս սխալը, որուն առաջին պայմանն է գտնել մեր ներքին կեանքը, ճանչնալ մեր թերին եւ զարմանալ զայն։

Ահա՛ պերճ քարոզ մը, Դուրեան Սրբազանի քարոզին հանն ու հոտը կուտար եւ ինչու զարմանանք. տարէն քարոզիչն նոյն բանաստեղծ վարպետին ամենէն յաջող աշակերտներէն մէկն է։ Իր քարոզն անմոռանալի արժէք մը ունէր մեզի՝ քիչ շատ հանդիսականներուս համար։

Ուրախ ենք որ Արմաշի Դպրեվանքն սկսաւ բանիբուն քարոզիչներ հայցնել, որոնք իրենց հմտագիտ ու բարձր քարոզներով ժողովուրդը յառաջ կը տանին։ Ո՞վ ըսած է թէ քարոզիչը միշտ իր ժողովուրդին պիտի դիջանի, ո՞չ ապաքէն ժողովուրդն ալ պարտի հետզհետէ զարգանալ։

ՈՍՊ

ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐԷՆ

Առանցի Հայ-կաթողիկէ հասարակութեան առաջնորդ Արհ. Պողոս Ա. եպս. Թէրզեան ամսուս 2ին Հաճին հանդիսաւոր բերկրանքով հասարակութիւնն իր բերկրանքի եւ բարեկեր դալստեամբը, քանզի շնորհիւ այս ժողովրդասէր անուրանալի հովուապետին Ատանա եւ իր թեմերն Տարսոն, Սիս, Հաճին, Մերսին եւն. շատ մեծամեծ բարիքներ տեսած են եւ պիտի տեսնեն։ Արդէն ասկէ քանի մը տարի առաջ, Վսեմ. Արիստակէս էֆ. Աղարեանի

նպաստիւք չունել տրուած հոյակապ երկսեռ վարժարանները յայտնի է ամէնուն, եւ այս անդամ ալ ձեռնարկեց եկեղեցոյ շինութիւնն աւարտելու, նաեւ բանալ երկսեռ որբանոցներ որ անկարելի կը թուէր, ուր 25էն մօտ որբեր պիտի խնամուին եւ դաստիարակուին։ Կը յուսանք եւ կը բարեւնաղթենք որ բարերարներ չպակսին Հաճնի օգնել։

Արհ. Պօղոս Ս. եպսն Հաճն հասնելուն առջի գործն եղաւ պաշտօնական այցելութիւն մը ընել Բարձր. Տեղակալին եւ անոր օգնականին, եւ նոյն պահուն Տեղակալը հրաւիրեց առուտան ժամերգութենէ ետք. Օգոստափառ Կայսեր արեւշատութեան համար կատարուելիք աղօթքին ներկայ գտնուելու, զոր մեծաւ շնորհակալութեամբ ընդունեց Տեղակալն։ Երկրորդ առաւօտուն Կիր. ձայնաւոր Սուրբ Պատարագ մատուց, նաեւ հոգեհանդիսական պաշտօն կատարեց բարերար Արիստակէս էֆ. Աղարեանի հոգւոյն համար, եւ աղքատ քարոզ մը խօսեցաւ, ու դրուատալից հանդուցեալ բարերարին բարեմասնութիւնները բարեմաղթեց իր ազնիւ ընտանիքին երկար եւ երջանիկ ամաց շրջաններ, խնդրեց Աստուծմէ ազնիւ դերդաստանէն աւելի փայլուն անհատներու ծնունդ յօդուտ ազգիս։

Պատարագէն ետք, թափորով առաջնորդուեցաւ դպրոցի սրահն ուր Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան բարեմաղթութիւններ կատարեց։ Աղօթքը կեցցէներով եւ ծափահարութեամբ վերջացաւ։ Վսեմ. Տեղակալը յայտնեց իր խորին շնորհակալութիւնը Սրբազանին եւ համայն հանդիսականներին, գովեց եւ յորդորեց շարունակել իրենց ջանքերը Օգոստափառ Վեհափառ կայսեր հովանոյն տակ, գովեց նաեւ մեր Ս. Հօր աշխատանքը։

Վեհափառ կայսեր արեւշատութեան համար կատարուած աղօթքէն ետք, հանդիսականները պատուուեցան Տեղակալին եւ Ս. Հօր կողմէն։

Նոյն օրն նաեւ այցելութիւններ տեղի ունեցան, եւ բոլոր տեղացի մեծամեծ պաշտօնեայք ու ազգայիններ Ս. Հօր բարի գալուստ եւ յաջող ելք մաղթեցին։

Արդարեւ ասանկ անձուկ եւ անյուսալի միջոցի մը մէջ, Արհ. Ս. Հայրն անանկ հանրօգուտ գործերու ձեռք զարկաւ, զորոնք երեւակայելն անդամ անկարելի էր, վասն զի ասանկ աղքատ տեղ մը այսպէս աղքատ ժողովրդեան մը մէջ մէկէն ի մէկ փառաւոր եկեղեցի մը չմնալ տալ, երկսեռ որբանոցներ բանալ, եւ երկսեռ վարժարանները շարունակել յիրաւի մեծ մարդու գործ է։

8 Հոկտ. 99 ՅԱԿՈԲ Մ. ՄՈՒՐԱՎԵԱՆ

Ինչպէս կ'երեւայ այս թղթակցութենէն, Հայ Հռոմէական ազգայինները Կիլիկիոյ կողմերը բաւական բաներ մը կ'ընեն կոր, ինչպէս ըրած ալ են տարիներ առաջ։ Դուվելի են արդարեւ Արհ. Թերզեան Սրբազանի մարդասիրական ու կրթասիրական ձեռնարկութիւններն ու գործերը, սակայն պարտքերնիս ալ է մեր Ազգ. Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը հրաւիրել Ատանայի, Հաճնի եւն. կողմերը, ուր Ազգ. եկեղեցոյ անդամներն ալ ոչ նուազ կարեւոր պէտքեր ունին մեր Հռոմէական ազգայիններուն չափ։ Ծ. Խ.

—Յունայ Ս. Պատրիարք Հօր փոխանորդը շնորհաւորական այցելութեան գնաց Հայ-Հռոմէական հասարակութեան նորընտիր Պատրիարքին։

ԿՈՎԿԱՍԱՀԱՅԵՐԷՆ

Դէկտեմբեր ճեմարանի 25ամեակը Սեպ. 25էն Շբ. առաւ, հանդիսաւոր Պատարագէ ետք, Ն. Ս. Օծութիւնը միարանութեան հետ, շրջապատուած աշակերտներով վանքի հիւսիսային կողմի բակը, Դէորգ Դ. ուր երկու պտակ դրուած էր ճեմարանի աշակերտներու եւ Երեւանի երիտասարդներու կողմէ։ Մեծագործ կաթողիկոսի գերեղմանն օրհնեց։ Ըստ պատշաճաւոր սովորութեան ուսանողներէն մէկը դամբանական կարդաց։ Ապա Տ. Կարապետ վ. ճեմարանի տեսուչը Ամենայն Հայոց Հայրապետին ներկայացուց լարանի ուսանողներէն 8 հոգի որոնք կը փափաքին հոգեւոր կոչում ընդունիլ։ Ն. Ս. Օծութիւնը, դամբանականի ընթերցումէն ետք, յորդորական մը խօսեցաւ։

Ն. Ս. Օծութիւնը ճեմարան գնաց իր հետեւորդներով ու Ժողովուրդի խուռն բազմութեամբ։ Երեւանէն, Այնթապցի, Իգդիրէն, Շիրակէօլէն ու Ապարանէն էջմիածին գիմած էին։

Ժամը 10ու կէսին սկսաւ հանդէսը։ Նախ տեսուչը կարդաց ճեմարանի 25ամեայ գործունէութեան հաշուետուութիւնը։

Յետոյ Կամիտաս Վ.ի որ ճեմարանի երաժշտ կարգուած է, 80 անձերէ բաղկացած քառաձայն խումբը երգեց։ Ծանօթ բանաստեղծ ու ազգագրագէտ Պր. Մ. Աբեղեան կարդաց ճեմարանի երջանկայիշատակ հիմնադրի հանրօգուտ կենսագրութիւնը։ Բանաստեղծ Յ. Յովհաննէսեան կարդաց քերթուած մը, յետոյ կարդացուեցան Ներսէսեան, Ղարաբաղի ու Երեւանի թեմական դպրոցներու կողմէ ղրկուած ուղերձները։

Տ. Մեսրոպ Արքեպս. պահպանիչով մը հանդէսը փակեց։

—Հոկտ. 4ին Մոսկուայի մէջ տօնուեցաւ ռուսահայ իրաւագէտ-հրապարակագիր Պր. Ներ. Զանչեանի գործունէութեան 25ամեակը։

Տեղի անձկութեան պատճառաւ, վաղուան թուով պիտի հրատարակենք Դր. էֆ. Մարգարեանի մէկ յօդուածը որով հրաւէր կը կարդայ Հասգեղի կուսակցական վէճերը բառնալու յօդուտ գեղին։

Ա Տ Ա Ն Ա Ց Ի Ն Ե Ր Ո Ւ Ն

Սատանայի «Ծաղիկ»ի գործակալ ընտրած ենք Յարութիւն էֆ. Յ. Զաքմաքճեան որու պէտք է դիմեն բաժանորդ գրուիլ ուզող Պատ. Ազգայինները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Ուլայի Բ. ասպիսկոպոսը տրուեցաւ Երկրագործական Նախարարութեան իրաւագիտական խորհրդական կոմս Օսթրօրօգի։

Սալիսէի ստիճան՝ Պոլսի անտառներու քննիչ Ահմէտ պէյի եւ Դօնեաի անտառներու քննիչ Ճէլալ էֆ.ի։

Երկրագործական ոսկի միտալ՝ միքրոպաղնեական աշխատանոցի տնօրէն Տ.քթ. Նիքօլի։

Արհեստից շքադրամ՝ Բիզէի մէջ դեղագործ սպանիական հպատակ Պր. Մարլենկոի։

ՈՒՐԲԱԹ օր Սելամլըքի արարողութենէն ետք՝ ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվ պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։ Պ. Զինովիէվ ցաւակցութիւն յայտնեց Վեհ. Սուլթանին, կայսրազուն Շէվքէթ էֆ.ի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԷՐ.— Շուէյտ-Նորվէկիոյ դեսպան կոմս Սթենպօք իր լուսանկարը նուիրեց Սթօքհոլմի Սամ. դեսպան Շէրիֆ բաշայի։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ եւ հեռագրական վերատեսչութիւնը արտաքին գործերու Նախարարութեան դրեց որ Յունաստան, խաղաղութեան դաշնագրին համեմատ, պէտք է Օսմ. Թղթատարական պայուսակներն ընդունի այն տեղերը ուր Թղթատարական փոխանակութիւններ կը կատարուին։ Արտաքին գործերու Նախարարութիւնը հարկ եղած դիմումները կ'ընէ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ չնութեանց եւ Ծովային Նախարարութիւնները վաւերացուցին Հայաստան-բաշայի քարտիսին եւ նաւահանգիստին յատակագիծները։

ԿԱՅՍ. Իրատէ մը կը հրամայէ մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող թատրոններու հասոյթներէն 100ին 10ը յատկացնել Համազգային Անկեղանոցին։ Թատրոնի տնօրէնները կը գժկամակին վճարել։ Զեռնհաս պաշտօնատունը հրամայեց ոստիկաններու եւ թաղապ. պաշտօնեաներու միջոցաւ գանձել։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ նաւաբաժին մը որ 3 դրահաւորներէ կը բաղկանայ, մօտերս Միջերկրական պիտի այցելէ։

ԲԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ Բ. Դրան հետաքննակցութեան մէջ է այն բարեփոխութեանց համար զոր Զէյէնի բաշա կ'առաջարկէ մայրաքաղաքիս ջրանկիր խումբերուն համար։

ՅԵՏՆԵԱԼ ՀԱՍՈՑԹ. — Անչարժ կալուածներու վարչութիւնը, օրէնք է որ 5 տարին անդամ մը ընդհանուր քննութիւն մը կը կատարէ կալուածներու արժէքին աստիճանաբար ստացած բարձրացումը ճշդելով, ըստ այմմ առուքերին ալ որոշելու համար։ Արդ, Քէօփրիլիի գաւառակին մէջ 26 տարիէ ի վեր օրէնքին այդ տրամադրութիւնը գործադրուած չըլլալով, տուքերը կը չարունակուէին գանձուիլ ըստ արձանագրութեան արժէքին։ Նոյն դաւառակին Իտարէ Մէճլիսին նկատելով որ եթէ քննութիւն մը ըլլայ, կառավարութեան այդ ճիւղի հասոյթը մեծապէս պիտի աւելնայ, գրած է Սէլանիկի կուսակալութեան որ ինքն ալ իր կարգին խնդիրը տեղեկագրած է եւրոմական նախարարութեան։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.—Սելանիկի կուսակալութիւնը հրահանգ ղրկեց տեղական իշխանութեանց, որպէս զի Թրքանպատակները կրօնափոխութեան հրաւիրողները խանգարեն եւ նահանջին կեդրոնը ղրկուին, հարցաքննուելու համար։ Այս հրահանգը հետեւանքն է Բ. Դրան մէկ հրամանին։

ՀԵՐՔՈՒՄ.— Յունաստանի արտաքին գործերու նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ Պոլսոյ Հելլենական դեսպան Մավրօքօրտաթօ իշխանը ծանուցագիր մը տուած ըլլայ Բ. Դրան, Թուրքիոյ հիւսպատոսական պայմանագրին խորհրդակցութեանց մասին։

ԹԻՖԹԻԿԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄ.—Շբ. օր մայրաքաղաքէս բաւական քանակութեամբ թիֆթիկ ղրկուեցաւ Լոնտոն։

ՖԷՍԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ. - Արդէն ասկէ առաջ գրեցինք որ Սէլանիկի մէջ Օսման եւ Տերվիշ էֆ.ներու կողմէ ֆէսի գործարան մը հաստատելու մենաշնորհ մը խնդրուած էր։ Վերոյիշեալները ընկերութիւն մը կազմած եւ հարկ եղած դրամագլուխը հայթայթած ըլլալով, ձեռնհաս իշխանութեան դիմած են շինութիւններու սկսելու հրամայ առնելու համար։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպան Պ. Նդրեաս, Շբ. օր Դոնեա մեկնեցաւ զբօսական պրոտոյտ մը կատարելու համար։

ՀԱԼԷՊԱԼԸԻ երկրագործական վարժարանի չրջանաւարտներու քննութիւնները սկսած են կատարուիլ երկրագործական նախարարութեան գիտական յանձնախումբին պաշտօնատան մէջ՝ մասնաւոր քննիչներու ներկայութեամբ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիվ Ապպաս Հիլմի փաշայի մայրը Բոտոս տանելու համար վարձուած աւստրիական շոգենաւը, երէկ Պոլսէն մեկնեցաւ, Խտիվին մայրը եւ հետեւորդները տանելով։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ մասնաճիւղ մը հաստատեր է Ռոտոսթոյի մէջ։

ԱՐՁԱՌԱԽՏՐ սկսած է սաստկանալ Լօսէմիչ գաւառակին մէջ։

ԵՐԿԱԹԻ գլինը Եւրոպայի մէջ բարձրացում կրեց։

ԶԵՂՇՈՒՄ.— Լօսէ-Դիլի անտառներու եւ հանքերու քննիչ Մուսթաֆա էֆ. 10 հազար 730 ղրշ. իւրացուցեր է։ Այս զեղծ պաշտօնեան ձերբակալուած է։

ՆՈՐ ԿԱՌԻԵՐ.—Հրշէջ խումբերը հրդեհի մը պահուն երթուղարձը դիւրացնելու համար նոր տեսակ կառքեր մը պատրաստել ձեռնարկուած է։

ԴԱԴԱՐՈՒՄ.— Թուրքերէն «Բէօհիմլի կաղէթա» անուն լրագրին գրաքննական օրէնքներու հակառակած ըլլալով՝ դադարման դատապարտուեցաւ։

ԴԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ. Իսլամ դաղթականներ որոնք վերջերս Իզմիրի մէջ հաստատուած էին առժամապէս, Սուրիա պիտի ղրկուին հոն հաստատելու իրենց բնակութիւնը, ուր արդէն 1000 իսլամ դաղթականներ գացած են ասկէ առաջ։

ՀՆՏԿԱԽՏ.—Պասրայի մէջ մէկ քանի օրէ ի վեր հնտկախտի ուեւէ դէպք չէ պատահած։

ԱԻԱԶԱԿՆԵՐՈՒ ԴԱՏ.—Կը յիշուի թէ ասկէ մէկ քանի ամիս առաջ Քէսէնտէրի հանքերու ճարտարագէտը՝ Պր. Շըվալիէն աւազակները լեռը հանած էին։ Արդ այդ աւազակները ձերբակալուելով դատ թէեւ պիտի տեսնուէր, բայց դլխաւոր դատախազ Պր. Շըվալիէն ներկայութիւնը անհրաժեշտ նկատուելով դատը յետաձգուած է մինչեւ Պր. Շըվալիէի վերադարձը որ Բարիզ մեկնած է։

ԱՏԱԼՊԻՌ ՄԱԹՈՎՍԿԻ, Դերմանիոյ ամէնէն մեծ ողբերգուն Նոյ. 1էն Պոլիս պիտի գայ եւ մինչեւ 5 չորս ներկայացում պիտի տայ «Օտէլլո»ի մէջ, «Կեանքը երազ մըն է», «Օթելլո», «Ֆիւն», «Ուրիէլ Աքոսթա»։ Թուրք թերթերը կ'ըսեն թէ Ատալպէտ Մաթքովսքի ոչ մէկ կերպով Մունէ-Սիւլլիէն վար կը մնայ, մանաւանդ Օթելլոի մէջ։ Դերման ողբերգուն Բրուսիոյ եւ Սաքսոնիոյ արքայական պալատան դերասանն է։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Շբ. դիւղ ժամը չորսուկէսին՝ արեւելեան երկաթուղիներու հրաժարեալ պաշտօնեաներէն աւերտրիանպատակ Մաթիսի Մայէր՝ Քուլէ-Գարու, Հէնտէք փողոցը, իր բնակած սարթիրմանին պատուհանէն ինքզինքը վար նետելով՝ տեղն ի տեղը մեռաւ։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. — Սէլանիկի ոստիկանութիւնը յաջողեր է ձերբակալել Առնաւուտ Սալիհ անուն աւազակը իր ընկերներով, որ չորս տարիէ ի վեր Կիւմիւլճինէի եւ Տրամայի մէջ ասպատակութիւններ կ'ընէին։

ՈՃԻՐ.—Անցած շաբթու Միտիլլիի մէջ ոճիր մը գործուեցաւ։ Քաղքին ամէնէն հարուստ վաճառականներէն մին՝ Պ. Թէոտոր Էլիտոս իր բնակարանին մէջ ասպանուած գտնուեցաւ։ Մարդասպանները յայտնի չեն։ Հանդուցեալը քաղքին հիւանդանոցին 1000 մէճիտիէ կը կտակէ։

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԵՐԱԶ ՏԵՄՆԵԼԻ.—Սամսիա Դօճա-Մուսթաֆայի կողմերը հեղինէի աչկերտ մը խանութին փայտանոցին մէջ քնացած ատեն, երկու հոգի պատուհանէն ներս մանելով կոկորդէն ոսղմեր են։ Աչկերտին հանած ճիչերէն ու աղաղակներէն՝ վարպետը կ'արթննայ եւ խանութէն դուրս նետուելու կ'ըլլայ երբ խանութին ապակիներուն զարնելով գլուխը ծանրապէս կը վիրաւորուի։ Խեղճ մարդը բանը բանէն անցնելէն ետք միայն կը հասկնայ թէ իր աչկերթը յարձակում կրած էր պարզապէս երազին մէջ։ Ահա երազ մը որ բաւական սուղի նստած է։

ԳԵՏՆԱՇԱՐԺԸ.—Այտընի մէջ գետնաշարժի ցնցումները կը շարունակուին ցարդ։

—Երզէնջիի մէջ Հոկտ. 13էն ահռելի ձայներով գետնաշարժի երկու սաստիկ ցնցումներ զգացուեր են։

—Զըրէսքի մէջ նոյն գիշերը բուռն ցնցում մը զգացուեր է։

—Պալաթէրզի մէջ առջի գետնաշարժին նման բուռն ցնցում մը զգացուելով ժողովուրդը սարսափեր է։ Հին ու խարխուլ տուներ ու պատեր փլեր են։

—Այասուլուգի մէջ Հոկտ. 13ի գիշերը բուռն ցնցում մը պատահելով՝ ամէն ոք տունէն դուրս նետուեր է։

—Տէյիրմէնտիրի մէջ նոյն գիշերը մէկ սաստիկ եւ երեք թեթեւ ցնցումներ եւ առտուն ալ բաւական զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր են։

—Այտընի մէջ թեթեւ ցնցում մը զգացուեր է։

—Տէնիզլիի մէջ բաւական զօրաւոր երկու ցնցումներ պատահեր են։

—Հոկտ. 1ին Դօչ-Հիսարի մէջ պատահած բուռն գետնաշարժին հետեւանքով՝ Զօմարի եւ չրջակայ գեղերուն մէջ 24 տուներ փլեր են սա. 15 տուն փլելու վրայ են։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 28 Հոկտ.

Ֆրանսական Ռանթ		100 10
Օսմ. Ռէժի	»	290 —
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Ֆր.	22 —
Ռուսէլի երկաթուղի	Ֆր.	114 75
Իտալական Ռանթ	»	93 15
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	552 —
Սպանիական Արտաքին	»	62 32
Թրանսվալ		52 50

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 28 Հոկտ.—Քանի մը լրագիրներ հեռագիր մը կը հրատարակեն ոռուն մէջ կը ծանուցուի թէ Պոէր զօրագունդերը Վրիպուրկն առնելէն ետք Վրիպուրկ-Քիմպերլէյ երկաթուղիի գծին վրայ գտնուող Քլիբդամը գրաւեցին ու զոյն տեսան պարպել Մաֆքինկի զօրագունդերը ամրացնելու համար։

—Իրիկուան թերթերը կ'ըսեն թէ պատերազմական պաշտօնատունը այսօր ո՛եւ է լուր չէ հասած Հարաւ-Ափրիկէէն։ Լուրեր կը սպասուին Լէտիսմիթէէ ուր կռիւ մը մօտալուտ է։

—Հոկտ. 26 թուականով Լէտիսմիթէէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պոէրները Հոկտ. 23էն Տընտին պաշարեցին։ Քաղաքին պահպան զօրքը որ 20 հոգիէ բաղկացած է դիմաց Ռօմանդաֆուտի (Պիկկըր լեռնաշղթային մէկ մասը կը կազմէ եւ Տընտիէն դուրս գրեթէ 2 մղոն հեռու)։ Միւնոյն պահուն 300 Պոէրներէ բաղկացած ջոկատ մը անոնց կը մօտենար։ Քաղաքապահ զօրքերը մօտակայ բլուրի մը վրայ փախան, ուր Պոէրներու կողմէ պաշարուելով դերի բռնուեցան։ Պոէրները յետոյ քաղաք տարին ու սպանեցին զանոնք, ինչպէս նաեւ խել մը քաղաքացիներ զորոնք ձերբակալած էին տուները գրաւած առենին։

—«Տէյլի Քրոնիքլ»ի Դաբի թղթակիցը երէկուան թուականով իր լրագրին կը հեռագրէ թէ, զրոյցի մը համաձայն, Պլէօմֆոնտէյնի քաղաքական չրջանակներու մէջ անհամաձայնութիւն մը ծագած ըլլայ։ Շարժում մը կայ նախագահ Սթէյնի տեղ Պ. Ֆրայդէրը նախագահ ընտրելու։

Թրանսվալի մէջ անկարգութիւններ տեղի ունեցան։ Շատ մը ընիկներ սպանուեցան։ Պաշտօնեաներուն դէմ սպառնալիք կ'ընեն։

ԲԱՐԻԶ.—Անգլ. զօրագունդերը օգնական զօրքերու կ'սպասեն՝ յարձակողական սկսելու համար։ Նախալէ ո՛եւ է լուր չէ հասած։

—Կը հաղորդուի թէ Դաբի պատկանող Թրանսքէյի երկրին մէջ խռովութիւններ ծագեր են։ Մէկ քանի ընիկներ ըսպաննուեր են։

—Պոէրները խզեցին Անգլիացիներուն յարաբերութիւնները Քիմպըրլէյի հետ։

ԲԱՐԻԶ.— Ցանցապարանները փաստաբաններ երկար յիշատակագիր մը ներկայացուցին որուն մէջ կը ջանան ապացուցանել թէ իրենց պաշտպանեալներուն վերագրուած յանցանքները բացարձակապէս զոյութիւն չունին։ Կեղրակացնեն թէ դատաստան ընելու հարկ չկայ։

—Ճարտարարուեստներու արժէքներու հրէական դրամատան նախագահ Պ. Պէռնար անձնասպան եղաւ։

—Նախկին վարչապետ Պ. Լէօն Պուրժուա բացարձակապէս կը հերքէ գերման լրագիրներուն տարածած այն լուրը թէ նախարարապետ եղած ատեն Ֆրանսայի օգնութիւնը առաջարկած ըլլայ Անգլիոյ երբ Անգլիա եւ Գերմանիա կռուի բռնուին։

—Բարձր Ատեանի յանձնաժողովն այսօր ամբողջական նիստ մը գումարելով՝ լսեց ընդհ. դատախազին պահանջագիրը, որ կը ջանար Ռէօյլի զօրանոցին խռովարարներու դատը վերսկսիլ։ Յանձնաժողովը առաջիկայ Բշ. (այսօր) նորէն պիտի գումարուի։

—Ռուսիոյ արտաքին գործերու նախարար Մուրավիէվ կոմսը, առտուն կանուխ Տարսկոյ մեկնեցաւ։ Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարար Պր. Տէլքասէ կայարան գացած էր ողջերթ մաղթելու։

—Արտաքին գործերու նախարար՝ Պ. Տէլքասէ հրաժեշտի հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Ռուսիոյ արտաքին գործերու նախարար կոմս Մուրավիէվի։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Ալեքսանտր թագաւորը վիեննա գնաց։ Քանի մը օր հոն պիտի կենայ եւ անկէց Թիրոլի հարաւային կողմը պիտի երթայ։ Թագաւորը մեկնելէ առաջ հրովարտակ մը հրատարակեց որով երկրին իշխանութիւնը իր բացակայութեան ատեն նախարարներու խորհրդին կը յանձնէ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Ելմտական նախարար Պարոն Միքէլի որդին Պ. Միքէլ Բարիզի անգլ. դեսպանատան կցորդ անուանուեցաւ։

—Վիլհէլմ կայսրը առտուն իր ներկայութեան ընդունեց Թուրքիոյ դեսպան Թէվֆիք բաշան, որ պաշտօն ունէր Վեհ. Սուլթանին կողմէ յանձնարարութիւն մը ընել։

ՍՕՖԻԱ. — Սօպրանիէի վերաբացման առթիւ Ֆէրտինանտ իշխանն իր արտասանած ճառին մէջ կը հաւատայ թէ Գուլկարիա բարեւոք յարաբերութեանց մէջ կը գտնուի մեծ պետութիւնաց հետ, մանաւանդ Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ հետ։

ՀՌՈՄ.— Դրամական տագնապը կը շարունակէ։

Լրագիրները կը պահանջեն որ այս տագնապին վերջ տրուի, Իտալական կառավարութեան դանձին միջամտութեամբ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 28 Հոկտ. — Անգլիա 104 նաւեր վարձեց՝ 70,000 զինուորներ փոխադրելու համար Թրանսվալ։

ԲԱՐԻԶ.—Զրոյցի մը համեմատ մեծ ճակատամարտ մը տեղի պիտի ունենայ Լատիսմիթէի մէջ, թէեւ այս մասին ոչ մէկ դրական լուր չէ հասած։

—Լոնտոնի ֆրանսական նախկին դեսպան Պարոն տը Գուրսէլ բացորոշապէս կը հերքէ քանի մը լրագիրներու տարածած այն լուրը թէ 1896ին ինք Անգլիոյ առաջարկած ըլլայ՝ յանուն իր կառավարութեան՝ Ֆրանսայի աջակցութիւնը ընծայել Անգլիոյ Թրանսվալի խնդրին առթիւ՝ Գերմանուհանգլիական վէճի մը պահուն։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՑ

ԲԱՑՈՒՄ 16 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Ֆ. կ.	23 35
Ռուսէլի երկաթուղի	Ֆր.	113 25

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Օ. Ռ.	23 37
Ամէնէն բարձր գին	»	24 09
Ամէնէն վար գին	»	23 36
Ռուսէլի Երկաթուղի	Ֆր.	113 50
Ամէնէն բարձր գին	»	116 —
Ամէնէն վար գին	»	113 37
Թրամուէյ Պարտաթուղթ	Օ. Ռ.	6 20
» Ժուբիանս		2 —
» Բաժնեթուղթ	Ֆր.	610 —
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	Օ. Ռ.	4

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 20
Անգլիական ոսկի	»	110 6
Բոլ Էմբերիալ	»	89 20
Քրիմից	»	51 06
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 37
Մէթալիք	»	96 10
Ռուբլի Թղթադրամ	Օ. Ռ.	68 20
Լոնտոն 3 ամիս		109 12,5
Բարիզ » »		23 02
Ֆիորին մանտա		9 3

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ.— Թիֆթիկ. — Ծախսուած 800 հակ այլ եւ այլ տեսակներէ, 18—23 ղրշ. քաշը, ոսկին 100 ղրշ.էն. —Բուրդ.—Իզմիրէ խնդրանք չկայ. 20,000 կենդր. սթոք. — Բրքամ Անատոլու եւ Ռումելի քաշը 4 ղրշ. 5 փրդ. — Մետաքս. —Հրատարակը հանդարտ է. Գուլթայիսի

տեսակէն ծախսուած է քիչ մը բան, քաշը 60 ղրուշէն (ոսկ. 109). խոզակ դրեթէ ծախսուած չէ. Մարսիլիա շատ խոզակ հասած է, բայց քիչ վաճառում եղած է։ Լոնտոնի մէջ դիները հաստատ բայց գործ քիչ. Իզմիր, քաշը 32—37 ղրշ.էն խոզակի պզտիկ վաճառումներ. Բերքը 60,000 քաշ կը հաշուուի, որուն 20,000ը արդէն ծախսուած է արտածման համար։ Լիմնի մէջ Պրուսայի խակը (կռէժ) 48—55.—Սուրիական 53—55, 50.— կապերտ.— Ժամանումները կը շարունակեն։ Գործառնութիւն եղաւ Տաղիսթանի եւ Շիրվանի տեսակին վրայ ընդամէնը 6,000 ոսկի արժէքով. Պարսկականէն կարեւոր վաճառում։— Աֆիոն.—Պալը.քէսերի վիլիթ 10 մտուկ ծախսուեցաւ, քաշը 125 ղրշ.։ Վիլիթ Գարահիսարի 6 մտուկ 125 ղրշ.ի եւ Գարահիսար Միլիալըճ 25 մտուկ 120 ղրշ.։ Իզմիրի մէջ հրապարակը բանուկ։ —Գազի խեժ (քիմրէ). — Վաճառում 100 պարկ, քաշը 14-22 ղրշ.։ Իզմիրի մէջ քիչ մը գործ եղաւ. Պուլսուրի տեսակին վրայ քաշը 18,50—19,50 ղշ.։ Մահմուտիյէ (ուքամնէ).—Գործ չկայ. Ա. տեսակ գին 150—200 ղրշ.։ Բ. տեսակ 80—100. Սալիք.—Վաճառում անշան. ընտիր ճերմակ քաշը 13—14 ղրշ. սորին՝ 10—12։ Դեղին մեդրամոմ.— Վաճառում չկայ։ Իզմիրի հրապարակը բանուկ է եւ քաշը կ'արժէ 19,37,5—19,62,5 ղշ.։ Մարսիլիոյ մէջ արեւելեան տեսակը կ'արժէ 165—168։ (մէճիտիէն 20,5էն)։— Ճեհրի. — Վաճառում չկայ ոչ հոս ոչ Իզմիր. Գայսէրի՝ քաշը 100-110 փր., Էնկիւրի՝ 85-100 փր., Իսկիլիպ՝ 70-75 փր., Զիլէ, Թօքատ, Զօր. 65-70 փր.։ Դիտոր (մազը). — Վաճառ. քիչ կայ. գիները հաստատ են. Իզմիրի մէկ քանի վաճառումներ սեւ տեսակ։

վրայ, 11—12 ղրշ.էն եւ ճերմակը՝ 8—9 ղրուշէն։ Մորթ.—Գործ քիչ եղաւ. գոմէշ՝ քաշը 5-5,50, կով, եզ՝ 7-8, Օտեսայի չոր հորթ՝ 11,50-12, Ասիական չոր ոչխար, ղայրը 18-19։ Ընկոյզ.—Գործ չեղաւ. հրապարակը հանդարտ է. ընտիր տեսակ 80 ղրշ. Բ. տեսակ 78. Կաղին.—Հրապարակը կայուն է. հունձքը ընտիր ըլլալ կը յուսացուի. Տրապիզոն 170 ղրշ. կենդ. Կիրասոն 175. Խոզկաղին (փալամուտ).—Գործ չկայ. Իզմիր վաճառումը դանդաղ եւ գիները լինկած. Ա. տեսակ 38—41. Բ. տեսակ 55—58. Իւղ անպլ՝ 60-65. Ունա ադուա՝ 68-73. մաղուած՝ 75-85 փր. Իզմիտ եւլն. կենդիները 65-70 ղրշ. Տարասնէլ, Պանորմա եւլն՝ 35-60 ղրշ. Մազտաքէ (սա[illegible] հառում անշան. գիները անլզոլիկ հատիկ 23—30 ղրշ. տիկ 30—44. օղիի 20-25։

(Լի լրագիր, 28 Հոկտ. 99)

AU CROISSANT D'OR

CARL MALIK

Constantinople, 46 Galata, Rue Tunnel

ՈՍԿԻ ՄԱՀԻԿ

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ խիստ դիւրամատչելի պայմաններով կը ծախուին յախճապակեայ եւ բիւրեղեայ առարկաներ, լամբարներ, ջահեր, արծաթազօծ ափսէներ, սկահակներ, ընտիր տեսակէ գնաչներ, սրուակներ, եւ այլն։

Դիմեցէ՛ք ու զոհ պիտի մնաք։

ԿԱՐԼ ՄԱԼԻԿ

Կ. Պոլիս, 46, Գալաթիա, Թիւնեյ փողոց

ՔԻՒՋԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Հաստատեալ 1850 ին

—=—

Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 168 եւ Պոլիս, Կամուրջին դլուխը, թիւ 71 դեղարաններու, ինչպէս նաեւ Պոլիս, Եէնի Ճամիի մօտ թիւ 18 դեղօրէից մթերանոցին տէր, հանրածանօթ Քիւշիւքեան էֆ., այս անդամ 27 եւ 29 թիւ երկու նոր վաճառատուն բացած է Գալաթիա, Քարա քէոյ փողոց, ուր նոյնպէս դեղի վերաբերեալ գործեր պիտի ըլլան։ Պատ. Ցաճախորդք ամէն տեսակէտով գոհ պիտի ըլլան այս նորահաստատ դեղարաններէն, ինչպէս գոհ մնացած են Քիւշիւքեան էֆ.ի միւս դեղարաններէն։ 30—8

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱՑՆԵՐԷՆ կը խնդրուի որ, Վարչական գործառնութեանց դիւրութեան համար, ընդհանրապէս հաճին իմացնել Տնօրինութեանս թէ, իրենց ներկայացուցած եւ իրենց յանձնուած Պատ. բաժանորդները քանի՞ ամսուան համար արձանագրուած են։

ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՍԼԼԽԷ ԼԻՐ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՆ

թարմ ու անարատ դեղերով ճշդիւ պատրաստուած տեսնել իրենց դեղագիրներն եւ օգտուիլ միանգամայն գիներու չափաւորութենէն,

ԲԱՐԵՀԱՃԻՆ ԴԻՄԵԼ

«ԴԵՂԱՐԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ», Կէսիք-բաչա-Պաչի, թիւ 5, ուր ամէն ժամ ներկայ կը գտնուի տէր եւ տնօրէն Լեւոն էֆ. Կիւմիւշեան որ անձամբ կը հսկէ դեղագիրներու պատրաստութեան։

ԳԻՇԵՐՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԲԱՑ Է

30—25

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՂԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Գալաթիա, Համալ-բաչա Խան

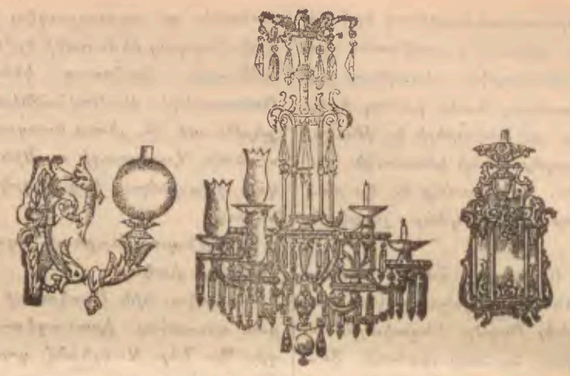

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Լ. ԵՒ Մ. ՊԱՐԱՓԻՒՐ

Բերա, Բ սաաժ տ'Լանոօք, թիւ 15

Վաճառատանս մէջ շատ դիւրամատչելի գիներով կը գտնուին ու կը ծախուին եղած ապսպրանքներու համաձայն, լուսաւորութեան կապի այլ եւ այլ ջահեր, լամբարներ, մոմակալներ, ճրագարաններ, որմալամպեր։ Ասոնք ի հարկին, հարիւրի ու երեւ կոյթի համար, վարձու ալ կրնան տրուիլ։

Բնակարաններու, վաճառատուններու մէջ լուսաւորութեան կապի լամպարներու վերոգման համար գործածուելու կարող կը ղրկուին վարպետ գործաւորներ։

Ամէն տեսակ ոսկեզօծումներ, արծաթազօծումներ, պղնձազօծումներ մեծ խնամքով կը կատարուին վերջին նոր դրութեանց համաձայն։

Խիստ գոհացուցիչ պայմաններով նորոգութիւններ ալ կը կատարուին.

ԷՔԻԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ"

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐԴ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԲ.

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15 ½ միլիոն ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարւոյ մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու հարիւրին [illegible] ԳՐԵԹԷԼ ԿՐԻՆԸ։]

Աշխարհի մէջ գտնուող ո՛չ մէկ ընկերութիւն

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ գործառնութիւն ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ պահեստի դրամ ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ շահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի ԱԺԱՆ եւ աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնն որքան ԷՔԻԹԱՊԼ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գափու, Անանիատի Խան թիւ 20, 21 եւ 22

Ընկերութեան դրամատուներ

Լոնտոն. ՍԻԳԼԻՈՑ ՊԱՆՔԱ

Բարիզ, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

դրամագլուխ	ֆրանք	27,000,000
պահեստի դրամ	„	52,002,500
տարեկան հասոյթ	„	70,339,912

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ, բնակութիւններ եւ ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ եւ կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիներով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ, ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահճէ—Գափու Անանիտիս Խան. 20, 21, 22.

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԳԱՌԱՌԱՑՆ ԳԵԱՆԹԻ

—=—

ԾԱՌԻ ԱՂՋԻԿԸ

Գ

ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆ

Օրիորդը իր մարելէն կազդուրուած ու կատարելապէս ապաքինած էր։ Եղբօրը պարտն Գ.ի թախանձանքներուն ա՛լ չկրնալով դիմանալ՝ սկսած էր խօսիլ, բայց ո՛րչափ բանատուէր փախուստին պատճառը խոստովանելու, ա՛յնչափ լուռ կը մնար անիկա, եւ իր լռութեամբ աւելի եւս կը հաստատէր «քրնած մեղ աղէկ»ներու գոյութիւնը պաշտպանողներու խօսքերը։

—Սիրահարած է, չուզէր խոստովանիլ, կ'ըսէին ոմանք։

—Եթէ խոստովանի, «քրնած մեղ աղէկ»ները դիմքը կը ջարդեն, կը սպանէին ուրիշներ։

Անոր չխոստովանիլը շատերուն գաղտնի քննադատութիւններու առիթ կուտար, բայց փախուստին բուն պատճառն այնչափ չէր հետաքրքրեր Ամմոն. այս վերջինը կ'ուզէր միայն ժամ առաջ օրիորդը Սարգօին հետ նշանել։

Պարոն Գ. իր քրոջը հետ ծնողացը քով վերադառնալ կը փափաքէր։ Ամմո՝ Մամի Աղջիկան հիւանդ ըլլալը առարկելով ուղեւորութիւնը կը ջանար յետաձգել։ Բայց Վարդիկն ու եղբայրն ա՛յնչափ դիմադրեցին որ վերջապէս Ամմո համակերպեցաւ անոնց ու որոշեց մինչեւ Մ . . . գեղն անոնց ընկերակցիլ։

Ձիերը պատրաստ էին։ Ժամը 7էր, բաժանումը խիստ սրտայոյզ եղաւ. կուլայինն, կը դրկուէին ու կը հարցուրիչներ։ Բիչ եւ բը Վարդիկ, Պր. Գ. եւ Սարգօ՝ Դէորդ «աղբար» հետ, մէյմէկ ձի նստած կը մեկնէին։

—Ինչո՞ւ պատանին Սարգօ հետերնին չենայ։

Այս եղաւ Մխանցլիներուն օրուան հարցը։

—Թահա՛, կ'ըսէր արբունքի հասած աղջիկ ունեցող կին մը, անպէս անառակին վո՞վ աղջիկ կուտայ։

—Բա, ո՞րէ առպէս կ'ըսես, կը պատասխանէր ուրիշ մը, ֆարապի հը՛մա խնդ ու խեռայ կերեւայ։

—Ինք չուստ[*] է, կ'աւելցնէր երրորդ մը, ամէն բանի հալէն կուգայ։

Իսկ պառաւ մամիկներն իրենց բաղ-

[*] Գործառնութեանց մէջ ժիր։

մամեայ փորձառութիւններով խելքնին դրածնին կը պնդէին։

—Ներսինը չեն առնար կլսմիած ա, դրսէն կը բերէն՝ կէսը սարած ա։

Գ

ՎԱՐԴԻԿ

Վերջալոյսի հեշտագին ու մելամաղձիկ ճրագաժամն էր, երբ մեր ճամբորդները Շընկախ հասան։ Արեւը իր լոցերը ծրարած, կաս-կարմիր ու կրս-կլոր դէպի մարը կը յառաջանար յամր, դանդաղ։ Դեղջական խաղաղ լռութիւնն աւելի հանդիսաւոր երեւոյթ մը կուտար լռութեան այս շքեղ տեսարանին։ Մառուան ու թաղման վառաւոր արարողութիւնն էր որ կը կատարուէր երկինքներուն մէջ։ Երկրին անդրդուելի մէկ օրէնքը կը կրկնուէր նաեւ արեւմուտքի հորիզոնին վրայ, անծայրածիր անհունութեանց մէջ։

Վարդիկ, Պր. Ամմո, Սարգօ եւ Դէորդ «աղբար» իրենց ձիերը կեցուցին հիանալու համար լռութեան հրապուրիչ ու անոնման համակրապատկերին վրայ որ կը ներկայանար իրենց աչքին՝ արտերէն ու դաշտերէն անդին։

Բայց դիշերը կը մօտենար. պէտք էր որ առաջարկէին։

Շնկախցին ի բնէ հիւրասէր էր. հաղիւ կը գտնէր արդէն որսա մը թան ուտուն մէջ հայր տեղ չոր թուի լեցնելով կ'ուտէր։

Ամմո անոնց այս վիճակին ծանօթ ըլլալով կամք չբրաւ օրիորդին տարուութիւնը քիչ մը ամոքելու համար հանդստանալ հոն եւ առաջարկեց Դող աղբիւրի ջրով լուսալ զայն։ Դեղացիներէն ալ տեղեկացաւ թէ այդ գեղի գլուխը, հասարակաց պղտոտալի վրայ գտնուող յիշեալ աղբիւրի ջուրը շատ բժշկութիւններ բրած էր։

Ցայսմէն չէր թէ ի՞նչ ազդեցութիւն կը գործէր այս ջուրը երբեմն ներմատոյ հիւանդներու վրայ որ գրեթէ խիստն կը բժշկուէին, ինչպէս որ ալ արդէն յայտնապէս ատոր ապացոյցը տուաւ Ծառի Աղջիկը որ լուացուելով ցնցուեցաւ ու անմիջապէս բժշկուեցաւ եւ մեր ուղեւորները շարունակեցին իրենց ճամբան։

Մեր ուղեւորները Բաղարան գեղի ճամբուն երկու կողմը գտնուող արտերուն հասկերը կը դիտէին։ Ամմո զարմանք կը յայտներ թէ ինչո՞ւ միւսներն արտին մէջ զօրաւոր, տկար, գեղեցիկ ու թոշնած բոյսեր կային։

Սարգօ՝ երկրագործ մասնագէտ մը պէս, ամենայն լրջութեամբ կ'բսէր որովհետեւ հերկը մինչեւ հաւասարապէս

ՀԷՐ ԵՒ ԹԷ տեղ տեղ երբեմն աղբ կը գտնուի, ասոնք այս պատճառներուն համար անանք այսպէս բուսած են։ Ամմո թէեւ այս արհեստին տեղեակ էր, բայց Սարգօի պատասխանը անգոհացուցիչ նկատեց։

—Մեր այդիներուն մէջ կ'ըսէր ան, խոզոյի բաւական որդեր անկած ու խնամած եմ եւ տկար մնացած տունկին ալ փորած, աղբած եւ շատ հեղ ալ ջրած եմ, սակայն անոնց ենթակայ եղած հիւանդութիւնները տարբերութիւն մը չեն ըրած։

Այս ու այսպիսի վիճաբանութիւններով հասան վերջապէս Բաղարան գեղը։

Ամմո շատ սիրահար էր հարցնել (հայերէն կամ թուրքերէն երգասացութիւն). թէեւ իր ձայնն ալ լաւ էր, բայց երբ ըլլայուն ձայն մը լսէր, անմիջապէս կանգ կ'առնէր, մանաւանդ այն աշխարհի գեղեցիկ սեռին գեղգեղանքը որ ինքնին յափշտակիչ է խաբէով մելամաղձոտ կերկերանքներով։ Հարս մը իր մանկիկին օրօր կ'երգէր։ Ամմո ուշիկ ուշով կեցաւ ու սկսաւ ուշի ուշով մտիկ ընել։

(Շարունակ[illegible])